

пристрої належать до носіїв доказової інформації, що швидко розвиваються. В наведеному контексті варто пам'ятати, що закон, зорієнтований на якусь конкретну технологію, неминуче опиниться під загрозою дезактуалізації. Перфокарти та перфоплівки вже вийшли з використання, дискети та магнітні плівки вже втратили свою актуальність, але продовжують використовуватись дослідниками при формулюванні визначень носіїв доказової інформації. Цей факт підтверджує неефективність визначення електронних засобів доказування через перелік таких засобів. Крім того, законодавче закріплення однієї технології загрожує обмеженням подальших наукових досліджень. Саме тому при окресленні електронних засобів доказування необхідно дотримуватись технологічної нейтральності та фіксувати не просто перелік, а характерні ознаки таких засобів доказування.

А. В. Калініна,

аспірант Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА ЗЛОЧИННІСТЬ ІММІГРАНТІВ: МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ФРН В УКРАЇНІ

Міграційні процеси нерозривно пов'язані з людиною протягом всієї історії її існування. В ХХІ ст. міждержавна міграція стала однією з головних ознак глобалізації світового суспільства, оскільки право на вільне пересування і вибір місця проживання було закріплено на міжнародному рівні (наприклад, ст. 13 Загальної декларації прав людини 1948 р., ст. ст. 12,13 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р., Міжнародна конвенція по захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей 1990 р. та ін.). Готовність сучасних держав до активних імміграційних процесів, їх позитивних та негативних наслідків визначається міграційною політикою.

Серед науковців існує декілька точок зору щодо поняття «міграційна політика». З цього приводу цілком можна погодитися із О. А. Малиновською, яка зазначає, що міграційна політика – це свідомий і цілеспрямований вплив суспільства на міграційні процеси з метою формування найбільш бажаної їх інтенсивності, спрямованості та складу на основі притаманних їм закономірностей та тенденцій. Міграційну політику, на думку російського дослідника конституційного права В. О. Коробєєва, можна також визначити як засновану на принципах конституційного устрою систему об'єктивно обумовлених цілей, задач,

напрямків розвитку суспільних відносин у сфері міграції, норм міграційного законодавства, а також механізмів управління державою, які реалізуються суб'єктами міграційного процесу і спрямованих на переміщення, переселення, розселення, облаштування й інтеграцію фізичних осіб на території держави та (або) в окремих її регіонах, забезпечених стимулюючими і контрольними факторами. До складу міграційної політики входять три блоки норм, які регулюють: 1) порядок в'їзду і отримання права на проживання; 2) перебування іноземців у країні; 3) інтеграцію та натуралізацію мігрантів.

Основним завданням державної міграційної політики є забезпечення подолання негативних наслідків міграційних процесів (в тому числі й злочинності іммігрантів).

Розглянемо основні аспекти міграційної політики європейської країни, яка вже тривалий час є однією з найпопулярніших держав імміграції – ФРН.

До 50-х років ХХ ст. Німеччина, як і більшість інших європейських держав, була донором у міграційних процесах. Але після Другої світової війни перед державою постала гостра необхідність у робочій силі для відбудови економіки, а згодом – для здійснення економічного прориву. З цією метою урядом було підписано угоди рекрутування найманих працівників із Італії, Іспанії, Греції, Туреччини, Португалії, Югославії. Але ці програми по рекрутуванню було припинено в 1973 р. у зв'язку з перенасиченістю Німеччини мігрантами з «третьої» країн. У зв'язку з різними політичними подіями ФРН також отримала великий приток мігрантів, що зверталися за політичним притулком. Іноземці, які постійно проживають на території ФРН та не мають німецького громадянства складають 7,7% населення (6,2 млн. чол.) від загальної кількості 80,2 млн. чол. Та з кожним роком ця цифра збільшується. До того ж, офіційна статистика не охоплює нелегальних мігрантів, кількість яких, за приблизними розрахунками, становить 470 тис. осіб.

Міграційна політика ФРН пройшла шлях змін від політики залучення мас «гастарбайтерів» і воз'єднання їх із сім'ями (1950-60-ті рр.) до орієнтації імміграційної політики на потреби постіндустріальної економіки; від етноцентричної держави до формування нації співгромадянства.

Головними напрямками сучасної міграційної політики ФРН є: 1) сприяння трудовій міграції з урахуванням селекції мігрантів за такими критеріями як вік, кваліфікація, професійний досвід, знання мови (проте поширена в інших європейських країнах бальна система оцінки іммігрантів як інструмент регулювання імміграції не знайшла свого застосування); 2) квотоване залучення висококваліфікованих спеціалістів, головним чином комп'ютерних спеціальностей (програма Green Card für IT Fachkräfte); 3) полегшення інтеграції іноземців, які знаходяться в Німеччині: спрощення процедури отримання громадянства (за «правом крові» та «правом землі»), державна соціальна допомога у визначених

законом випадках; 4) введення двох дозволів на перебування замість п'яти: тимчасового та безстрокового; 5) законодавчо закріплення пріоритету корінного населення громадян Європейського Союзу при зайнятті робочих місць; 6) на законодавчому рівні відсутня процедура регуляризації (амністії) становища нелегальних мігрантів, яка поширена в інших державах.

У ФРН постійно відбувається процес лібералізації міграційної політики в європейському векторі, що пов'язано з появою «прозорих кордонів» Європейського економічного союзу та імміграційною політикою Європейського Союзу (ЄС), членом яких є ця держава.

Як було зазначено вище, Німеччина – одна з найпривабливіших західноєвропейських держав для імміграції: за останні роки країна прийняла більше іммігрантів, ніж уся Європа і характеризується стабільно додатнім сальдо міграції. Між тим, ЄС позитивний баланс міграції розцінюється як потенційна загроза національній безпеці.

Одним із супутніх явищ імміграції (як легальної, так і нелегальної) є негативний вплив на криміногенну обстановку в державі, тобто вчинення іноземцями різного роду правопорушень та злочинів. Так, у ФРН іноземці вчиняють до 25% усіх зареєстрованих злочинів (за останні 5 років загальна кількість вчинених злочинів на території ФРН складає близько 6 млн. діянь в рік), а це 35% всіх розбійних нападів, звалтувань і пограбувань, 30% вбивств та крадіжок за обтяжуючих обставинах. Третина іноземців – турок – займаються наркобізнесом. Вихідці з країн пострадянського простору створюють організовані злочинні угруповання з метою торгівлі зброєю, наркотиками, рекетом, вбивствами на замовлення, нелегальною торгівлею шляхом створення підставних фірм тощо.

Отже, на прикладі ФРН – держави, яка є однією з перших не тільки в Європі, а й у світі як за рівнем життя та рівнем імміграції, так і за показниками злочинності іноземців, можна простежити взаємозалежність між міграційною політикою та станом злочинності іноземців: нераціонально «відкрита» імміграційна політика призводить до невпинного зростання показників злочинності іноземців, а отже, вплив держави на неї є суспільно-необхідним. Саме тому серед сучасних пріоритетних напрямків міграційної політики уряд Німеччини визначає боротьбу з нелегальною міграцією (хоча свого часу він навпаки був зацікавлений в напівлегальному залученні «гастарбайтерів»), надання переваги «освідченим» мігрантам (перехід від політики мультикультураризму до політики інтеграції в німецьке суспільство) та залучення спеціалістів провідних галузей економіки (замість простої некваліфікованої робочої сили). Тобто створена система заходів боротьби з негативними явищами імміграції, дієвість або недієвість якої можна буде побачити у найближчі роки.

Після здобуття незалежності в 1991 р. Україна стала активним учасником міграційних процесів: українці масово потягнулися за кордон у пошуках кра-

щого життя і на довгий час міграційне сальдо держави стало від'ємним. Проте останніми роками спостерігається чимале поживлення імміграційних процесів. Так, наприклад, у 2012 р. приріст населення за рахунок зовнішньої міграції склав 61 844 особи. Зважаючи на те, що загальна кількість населення України – 45,5 млн., цей показник не здається значним, але й він має певний вплив на державу. До того ж, офіційна статистика не охоплює нелегальних мігрантів, кількість яких, за приблизними підрахунками, кожного року збільшується на 100 тис. осіб.

Стратегічними напрямками імміграційної політики в Україні є: 1) визначення квот імміграції в Україну з урахуванням демографічної ситуації та ситуації, що склалася на ринку праці; 2) створення для іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах проживають або тимчасово перебувають на території України, умов для свободи пересування, вільного вибору місця проживання, а також вільного залишення території України (крім обмежень, що встановлюються законом); 3) стимулювання мігрантів до раціонального територіального розміщення з урахуванням соціально-економічної та демографічної ситуації в регіонах; 4) удосконалення законодавства щодо в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, виїзду їх з України і транзитного проїзду через її територію, а також у сфері боротьби з нелегальною міграцією та ін.

Вплив іммігрантів на криміногенну обстановку в Україні можна визначити часткою злочинних діянь іноземців в загальній кількості учинених злочинів в Україні за певний звітний період. У 2008-2012 рр. така частка складає близько 0,7% від загальної кількості злочинів за рік (при тому, що в середньому за вказаний термін річна кількість злочинів коливається в межах 450-500 тис). Всього за статистичними даними МВС України у період 2008-2012 рр. іноземці вчинили 15962 злочини. Близько 50% названих діянь складають злочини проти власності, 13-15% – наркозлочини, 5-6% – насильницькі злочини. Та не слід забувати про високі показники латентності такого роду злочинів, що пов'язано з мобільністю осіб, які їх вчинили, відсутністю інформації про місце їх перебування, недосконалою роботою правоохоронних органів тощо.

Україна має високі шанси стати асоційованим членом ЄС. Звичайно такі масштабні зміни вплинуть і на міграційну ситуацію. Свобода пересування в межах ЄС потребує скоординованої міграційної політики всіх держав-членів, але провідна роль в її визначенні належить національним парламентам. В такому випадку модель міграційної політики України також зазнає змін. Як орієнтир в цьому питанні цілком можливе використання імміграційної політики інших держав-членів ЄС, наприклад ФРН, яка довела, що раціональна селективна міграційна політика є життєво необхідною при боротьбі з таким фоновим явищем злочинності як імміграційні процеси.